

Sermones

um 1450; Dominikanerkonvent Basel.

A.B leer.

1r-154v Lectioes dominicales cum sermonibus, ab octava paschae
ad dominicam 15^{am} post trinitatis

(1r-10v) ">In octauis pasche < Cum sero esset die illo ..." (Ioh.20,19;
bricht ab); 1v leer; 2r "Notandum quod in die erant apostoli dispersi
propter metum Iudeorum sed sero ... - ... quos defectus ab electorum
corporibus gloria resurrectionis excludet etc." - Nicolaus de
Dinkelsbühl, sermo dom. 1^a p.pascha (Madre 144 Nr.42).

(11r-15r) "Dominica prima post octauas pasche < Cristus passus est
pro nobis ..." (I Petr.2,21-25, cum postilla Nicolai de Lyra);
11v "In precedenti Epistola beatus Petrus facit principaliter duo
Primo tangit passionis beneficium cum dicit 'Cristus passus'
Secundo ostendit ... (13v) Notandum quod <quod> in presenti Epistula
similiter et ewangelio reducitur nobis ad memoriam Passio cristi Et
hoc propter tria Primo ne tantum dei beneficium obliuioni tradamus ...
- ... Postea euigilans omnem austeritatem ordinis dulciter acceptauit
etc."

(15v-16v) ">Ewangelium Iohannis x < Ego sum pastor bonus ..." (Ioh.10,
11-16); 16r "Nota decem condiciones ouibus que consueniunt fidelibus
cristi. Primo Ouis est simplex animal Sic fidelis debet esse simplex
in malis ... (16v) Nota bonus pastor noscit oues suas tripliciter
Primo per uellus scilicet mansuetudinis nemini enim iniuriatur ...
- ... quod statim ad ouile suum reduxit."

(17r-20r) ">Dominica ij post octauas pasche < Obsecro vos tamquam
aduenas ... (I Petr.2,11). Sciens beatus petrus tempus pascale
esse tempus peregrinationis in qua^o solent homines peregrinationes
frequentare ... - ... ad hospicium vocabit dominus bonos peregrini-
nos dicens Venite benedicti patris mei percipite regnum etc. Ad
quod nos etc."

(20r-23v) ">Sequitur Textus Epistole . prima petri secundo capitulo<
Karissimi obsecro vos tamquam aduenas ..." (I Petr.2,11-19);

23v "In hac Epistola docet nos Apostolus petrus tria Primo quomodo
debeamus nos habere ad nos ipsos ... - ... et spiritualem profectum
impediat etc." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo 2 dom. 3^a p. pascha
(Madre 145 Nr.44).

(24r-30r) ">Sequitur Ewangeliu[m] eiusdem dominice Ioh.xvj< Modicum et iam non videbitis me ..." (Ioh.16,16-22); 24v "Videmus per experienciam quod sicut res amata ... - ... et de torrente voluptatis tue potabis eos etc." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo 1 dom. 3^a p.pascha (Madre 144 Nr.43).

(30v) leer.

(31r-32r) ">Dominica tertia post octauas pasche< Vado ad eum qui me misit (Ioh.16,5). Tria consolantur amicum desolatum de recessu uel morte amici sui ... - ... paraclitus non veniet scilicet in animam meam Si autem ebiero etc."

(32v-34v) ">Ewangeliu[m] Ioh.xvj In illo tempore ...< Vado ad eum ..." (Ioh.16,5-14); 33r "Nota Circa hoc quod dicit Expediit vobis ut ego vadam S. T[homas] dicit in iij parte q.lvij Licet cristus penitenciam suam corporalem et sensibilem subtraxerit nobis ... - ... In diuinis enim omnia sunt vnum vbi non obuiat relacionis opposicio etc."

(35r-39r) ">Dominica Quarta post octauas pasche et est dominica rogacionum< Amen amen dico vobis Si quid pecieritis ..." (Ioh.16, 23-30); 35v "Notandum quod S.Thomas in quarto dis.xv dicit quod opera nostra ... - ... vt gaudium vestrum sit plenum etc. Ad quod nos perducatur etc." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo dom.5^a p. pascha (Madre 145 Nr.47).

(39r-40v) Notae variae ad thema.

(40v) leer.

(41r-50v) ">In festo Ascensionis domini etc. Ewangeliu[m] Marci vltimo< Recumbentibus illis vndecim ..." (Marc.16,14-20; darunter Auszüge aus Ivo Carnotensis, sermo 19 de ascens., PL 162,591); 41v "Dominus noster resurgens a mortuis per xl dies moratus est in terra ... - ... cum sis virtus et sapiencia dei patris cum quo ... Amen." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo in ascens. (Madre 145 Nr.48).

(51r-54v) ">Dominica infra octauas Ascensionis domini< Cum venerit paraclitus ..." (Ioh.15,26-16,4); 51v "Quia in sequenti dominica beatissimum aduentum spiritus sancti celebraturi sumus congruum est ut in hac dominica eius promissio recolatur ... - ... et quamdiu fuerunt in egypto etc."

(55r-58v) "Emitte spiritum tuum ... (ps.103,30). In istis verbis dauid in persona ecclesie monet cristum complere de conuencione. Promiserat siquidem ... - ... vnde sequitur 'et renouabis faciem terre' de qua renouacione alibi habetur etc. Rogamus etc." Darunter zwei Notae zum Thema.

(59r-65v) ">In die penthecostes etc.< SI quis diligit me ... (Ioh.14, 23-31). Sicut tradunt doctores circa distinccionem primam primi sentenciarum Nullus actus noster bonus est ... - ... cum resurrexisset ferecta." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo 1 in pent. (Madre 146 Nr.50, Variante 1).

(65v-72r) "Posset aliquis querere cum deus sit vbique et impossibile sit aliquid esse in quo non sit ... - ... ut eius vnus vita sit omnium disciplina etc." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo 2 in pent. (Madre 146 Nr.51).

(72r-76r) "Preter signa de quibus in presenti sermone dictum est sunt adhuc **alia** ex quibus ... - ... Ad quam nos viriliter tendere et feliciter peruenire faciat omnipotens deus Qui ... Amen." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo 3 in pent. (Madre 146 Nr.52).

(76r-78v) "SPiritus eius ornauit celos (Iob 26,13). Venerabilis beda super 1° Ioh. xiiij Paraclitus autem spiritus sanctus ... - ... sunt eterne vite meritoria dicente Apostolo ad Ro. viij Si quis //". - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo in pent. (frgm.; Madre 213f.)

(79r-83v) ">In festo sancte Trinitatis sermo 4< Credimus sanctam trinitatem ... (79v) Sicut accipi potest ex dictis doctoris ex tercio sentenciarum dis.xxv Aliqui sunt articuli fidei ... - ... ipsa sancta trinitas et indiuisa vnitas cui est honor ... Amen." - Nicolaus de Dinkelsbühl, sermo in trin. (Madre 146 Nr.53).

(83v-86v) ">Nota de sancta Trinitate< **H**abet in natura simplicissima dei diuinitas quasi vnum respicere et multa nec ad multitudinem multus erit ..." (Hauptquelle: Bernardus Claraevallensis, de consideratione 5);

(85v) ">Hugo de sancto Victore< ..." (de trinitate; bricht ab).

(87r-93r) ">Dominica iij post octauas penthecostes< Erant appropinquantes ad Ihesum publicani ..." (Luc.15,1-7; darunter die Glossa ordinaria und andere excerpta et notata); 87v "Secundum Sentenciam beati Augustini in omnibus operibus dei inuenitur misericordia et iusticia et nulla creatura rationalis est in qua hec non reluceant ... De primo queritur Quid mouit peccatores ad appropinquandum ad Ihesum Respondetur quod multa Primo miracula visa ... (88r) Queritur Vtrum homo qui ex propriis viribus cadere ~~possit/ad/statum/gracie/resurgere~~ potest in peccatum mortale eciam ex propriis viribus possit ad statum gracie resurgere. Respondetur quod non Cuius rei similitudinem talem ponit Augustinus ... (88v) **Ex** quo angeli gaudent

de vno peccatore ... (cf. Luc. 15, 7). Quantum ergo bonum confert homini penitencia Respondetur quod nichil est homini vtilius dyabolo dolencius et deo placencius ... (89v) Nota Quoniam homo stantibus angelis peccauit deus quasi vnam ouem perdidit In cuius persona dicit dauid ... >De lucerna Notandum< Iohannes lucerna erat Hanc lucernam cristus accendit eciam in vtero per spiritum sanctum ... (90r) Nota de Oue. Ouis vellere suo vestit carne reficit lacte potat extas musicam instaurat ... (90v) Exemplum. Beata hyldegardis in monasterio sancti roberti in pitignia magistra sancti (!) monialium fuit Cumque aliquis clericorum vnam ex virginibus precatus fuisset eique illa assensum prebuisset ...; (91r) >Erant appropinquantes ... (Luc. 15, 1)< Dicit Bernardus super Cantica Propter Mansuetudinem que in te est ... (92r) >Ex hugone depprato etc.< Sicut dicit phylosophus Bonum est quod omnia appetunt Bonum autem non potest appeti ..." (Schneyer, Rep. lat. Serm. 2, 784 Nr. 81; Schluss fehlt).

(93v-95v) "Gaudium erit angelis ... (cf. Luc. 15, 7). Magna et preciosa est penitencia peccatorum de qua angeli in celo faciunt tantum festum. Non enim dicuntur gaudere ... - ... que est penitencia deuotorum de quibus dicitur Luc. iij 'Facite dignos fructus penitencie' etc."

(96r-100r) ">Dominica quarta post festum trinitatis< Estote misericordes ... (Luc. 6, 36-42). Estote ... Dicit dauid Tempus miserendi est. Tempus ante aduentum cristi fuit tempus iusticie Nam in eo ... - ... Bern. Egregium instrumentum esset oculus si se sicut alia videre posset etc."

(100v-101r) ">Nolite iudicare etc. (Luc. 6, 37)< Exemplum. In ecclesia benenensi (?) canonicus quidam erat religiosus satisque literatus. hic cum die quadam in camera sua sederet ..." - 6 Exempla zu Luc. 6, 37-42.

(101v) "Miserere anime tue ... (eccli. 30, 24). Quasi dicat sapiens si eadem nudam videris virtutibus ..."

(102r-106v) "Nolite iudicare ... (Luc. 6, 37). Pro illo notandum quod iudicium vnmodo est actus iusticie qui pertinet ad iudicem ecclesiasticum ... - ... Hic dici posset de fraterna correccione etc."

(107r-112r) ">Dominica Sexta post festum Trinitatis< Dico autem vobis quod nisi habundauerit iusticia vestra ..." (Matth. 5, 20-24); 107v "Notandum quod ut vult Iosephus xij antiquitatum Voluntas sola non est peccatum ... - ... cum facimus debitam sollicitudinem et quod in nobis est."

(112v-116r) ">Epistula sexte dominice post Trinitatis< Quicumque

baptizati sumus ... (Rom.6,3-11). In hac Epistula principaliter inuitamur ad vite nouitatem conseruandam cum abiectioe vetustatis ...

(114r) Nota quod ecclesia vult quod baptizati sciant se esse lotos a peccatis suis ... (115r) Si mortui sumus cum cristo ...

(Rom.6,8). Hic innuit apostolus quod qui vult socius esse cum cristo in regno oportet quod primo sit in tribulacione ..."

(116v) ")De Ewangelio< Si offers munus tuum etc. (Matth.5,23).

Nota vij modos quibus oblacio redditur inacceptabilis deo et sacramentorum. Primo quia sine fide mediatoris offertur ... - ... Septimo quoniam propter vanam //".

(117r-120v) ")Dominica vij post festum Trinitatis. Epistula ad Romanos vj< Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre ...

(Rom.6,19-23). Cum serui essetis peccati ... (Rom.6,20 f.). In hijs verbis apostolus ad hoc ut fugiamus statum peccati ostendit eum detestabilem et hoc propter quattuor scilicet propter :eius ignobilitatem: ... - ... Ve nobis quia peccauius quia mestum factum est cor nostrum etc."

(120v-123r) ")Ewangelium secundum textum Marci viij< In diebus illis iterum Cum turba multa esset cum Ihesu nec haberet ..." (Marc.8,1-9; darunter eine nota); 121r "In ewangelio ex parte cristi tanguntur tria commendabilia scilicet eius humilitas Pietas siue misericordia et eius liberalitas. Primo patet eius humilitas ibi cum dicitur Conuocatis ... - ... per quod bona temporalia designantur etc." - Darunter eine Nota.

(123v-125r) ")De Ewangelio< Vnde poterit istos quis satiare ...

(Marc.8,4). Nota sicut celum dicitur solitudo malis Luc.xv 'Nonne dimittit xcix in deserto' Sic mundus solitudo est bonis ... (124r) Item Nota Septem panes. Primus doctrine Matth. 'Non in solo pane ...'."

(125v-126r) ")De Epistula< Stipendia peccati mors. Peccatum est rex Rom.vj. ... Item Nota tria genera stipendiorum dyaboli quibus donat milites suos iuxta tria genera mortis. Primum stipendium est mors spiritualis ... (126r) Nota quod Stipendia vite dat cristus militibus suis contra babilonem Et sunt similiter tria ..."

(126v) leer.

(127r-133v) ")Dominica viij post festum trinitatis. Epistula ad Romanos viij< Fratres Spiritui debitores sumus ... (Rom.8,12-17).

)Ewangelium Matth.vij< Attendite a falsis prophetis ..." (Matth.7,15-21);

127v ")De Epistola< Debitores sumus ... (Rom.8,12). Quid carni debeatur ostenditur eccli.xxxiiij 'Cibaria et virga et onus asino ...'

Quicumque spiritu dei aguntur (Rom.8,14). Hic nota quinque actos siue ~~actus~~

ductos spiritu dei ad quinque diuersa loca Primus Abacuc ... (129r) >De Ewangelio< Attendite a falsis prophetis i. a falsis predicatoribus vel hereticis. Illi enim comparantur falsatoribus litterarum ... (130r) >Item de Ewangelio< Omnis arbor bona (Matth.7,17). Vt satisfiat signo distributiuo. Nota quod est triplex arbor bona scilicet Quilibet iustus Beata virgo et crux ... (131v) Omnis arbor. Nota xij attendenda circa arborem pertinencia ad edificacionem nostram. Primum est illud Augustini Arborem attendite ... (132v) >Item< Non potest arbor bona fructus malos facere etc. (Matth.7,18). Intellige coniunctim manens bona. Fructus boni sunt fructus iusticie ... (133v) Omnis arbor que non facit ... (Matth.7,19). Nota causas quare mala arbor et infructuosi i. homines et mali sunt presciendi et in ignem mittendi. Prima Racio est quia male arbores pro nichilo ..." (134r-140r) ">Dominica x post festum trinitatis< Domus mea domus oracionis ... (Luc.19,46). Nota quod ad nullum officium dominus discipulos tociens monuit sicut ad oracionem ... (136r) Cum appropinquaret dominus Iherusalem videns Ihesus ciuitatem fleuit ... (Luc.19, 41-47, cum particulis explanationis Nicolai de Lyra); Introitus misse. Dum clamarem ad dominum ... Do ich rüft zü dem herren do erhört min stimm ... Oracio dominicalis. Pateant aures misericordie tue ... O herr die oren diner barmherczikeit sigent offen dem gebet der bittenden ... (136v) Videns Ihesus ciuitatem etc. (Luc.19,41). Sicut dicit Boecius de conso. phylosophie prosa prima li.ij Non sufficit quod ante oculos est intueri ... (137r) Quanta uel qualia mala post passionem saluatoris et ascensionem eius in celum venerunt super Iherusalem ... - ... Cum enim mentem fidelium ad cauenda mala subtiliter erudit cottidie veritas in templo docet etc. hec gregorius etc." (140v-141v) ">Item de Ewangelio< Nota quod quinquies dominus fleuisse legitur. Primo die natiuitatis Nam quia pueri communicant lacrimis et vagitu ... (141v) >Item de eodem< Si cognouisses et tu etc. (Luc.19,42). Hoc verbum dixit saluator flens Iherusalem gaudenti et mala sibi ventura non preudenti ... - ... Ibi erit fletus et stridor dencium etc." (142r-143v) ">Sequitur Epistola eiusdem dominice etc. I.Cor.xij< Scitis quoniam cum gentes essetis ... (I Cor.12,2-11). Nota non vni viam tribuit sed in omnibus omnia operatur ut quod non habet quis ... Scitis quoniam cum gentes essetis etc. In verbis istis nota tria

scilicet qui intelligantur per gentes Que simulacra ad que ducuntur ...
(142v) Nemo potest dicere dominus Ihesus nisi ... (I Cor.12,3).

Habent omnes cristiani in vsu suo vocare Ihesum dominum suum

Ipse tamen non reputat omnes seruos suos ... (143v) >Item de Epistola<
Vnicuique datur manifestacio spiritus (I Cor.12,7). Manifestacio
spiritus dicitur gracia per quam patet quod spiritus sanctus sit
in homine ... - ... vsura dat corpus in mortem animam in Iehennam
etc."

(144r-146r) "Nota Triplex est dileccio dei. Prima innata siue natu-
ralis Secunda mercennaria siue seruilis Tercia casta siue filialis.
Prima est malorum et bonorum ... - ... sui sponsi et patris non
potest obliuisci etc."

(146v-147r) ">De signis diuini amoris< Primum est cum aliquis libenter
cogitat de deo ... - ... honora deum ex tota anima tua et honorifica
sacerdotes etc." (decem signa)

(147v) ">De dileccione proximi nota secundum Augustinum< Quadruplex
est dileccio proximi scilicet Carnalis Naturalis Consuetudinis et
Racionis. Prima est carnalis inter virum et mulierem de qua gen.ij
Erunt duo in carne vna ... - ... et amicum infra deum et deum super
omnia etc."

(148r) leer.

(148v) ">Epistula ad Gallatas iij< Abrahe dicte sunt promissiones ..."
(Gal.3,16-22).

(149r-v) ">Ewangeliu[m] luce x< In illo tempore dixit Ihesus discipulis
suis Beati oculi qui vident ..."(Luc.10,23-37); (149v) ">Ex Omelia
dominicali< Queritur quare dominus beatificauerit oculos se videncium
Numquit omnes oculi beati qui ... Nota ex ea parte homo moritur ex
qua peccat. Item vinum et oleum ut medici asserunt sunt duo liquamina
ad curandum vtilima vinum enim curat oleum fouet ..."

(150r-v) "Protector noster aspice deus (ps.83,10). Cum visus aspi-
ciens aliquam creaturam virtutem et effectum habeat in creaturis ...
- ... quid tamen a facie ignis dissoluitur et liquescit//".

(151r-152v) ">Dominica xij post festum sancte Trinitatis Epistola
ad Gallathas v cap.< Spiritu ambulat..."(Gal.5,16-24).>Ewangeliu[m]
luce xvij cap.< Dum iret Ihesus in Iherusalem transibat per mediam

Samariam ..." (Luc.17,11-19); 151v "Ihesus preceptor miserere nostri (Luc.17,13). Sicut dicit Bern. Illi me secure committo qui saluare possit nouit et velit ... - ... Et dicit Effraym quod interpretatur //".

(153r-154v) ">Dominica xv Ewangeliu[m] secundum Matth. vi cap.<
 Nemo potest duobus dominis seruire ..." (Matth.6,24-33); 153v "Vt aliquis hoc efficere valeat ut voluntatem suam alicui domino conformet et ei seruiet ... - ... sic vestit quanto magis vos modice si dei etc." — Das Ende ~~verloren~~^{fehlt}, davon ein Teil jetzt in A~~X~~59, 2^r-7^v

C.D leer.

E losgelöster Spiegel, s. unten (Einband).

Papier; 14 . 21; A.B + 154 Bl. + C-E (bei der Follierung übersprungene Bl.: 53a.80a; bei der Reparatur verbunden: 2.33.34. 32.3; 40.42.41.43; zahlreiche Bl. fehlen).

Schriftraum 9-9,5 . 15-15,5; 1-143.153.154 mit Tinte begrenzt; ^{um 1450} von Albertus Löffler geschrieben (kein Schreibertrag)
 28-34 Zeilen; kursive Bastarda, ~~von zwei gleichzeitigen Händen~~
 (oder von einem Schreiber nachträglich ergänzt und mit vollständigen Lectiones versehen?); ^{meist} rubriziert.

Einband 15. Jh., gelbliches weiches Leder (Rücken erneuert 1950; von dieser Reparatur stammen auch die Vorsatzbl. A-D); Schnitt gelb; eine nach hinten greifende Langriemenschliesse (Leder und Dorn erneuert); hinterer Spiegel (abgelöst und neu eingeklebt; Bl. E)
 Fragment eines theologischen Dialogs zwischen M[agister] und D[iscipulus], 12. Jh.; ehemals Catenatus (Spuren am vorderen D. oben);
 Perg.-Titelschild auf dem hinteren D.

Aus dem Dominikanerkonvent Basel: Besitzeintrag E^r, auf dem hinteren D. Titelschild mit alter Signatur "D T 17".

(das Bl. gehörte ursprünglich zu einem anderen Einband, daher E^v der Eintrag "Ista postilla super libros regum est fratrum predicatorum in basilea")